

Pistola de pany de pedra foguera amb la marca del panyetaire Valls i l'encep recobert amb planxa de llautó repussada. Segle XVII. Museu Etnogràfic de Ripoll.

LA GUERRA DELS SEGADORS A LA CONCA D'ÒDENA. EL PES DELS ALLOTJAMENTS.

XAVIER JORBA SERRA

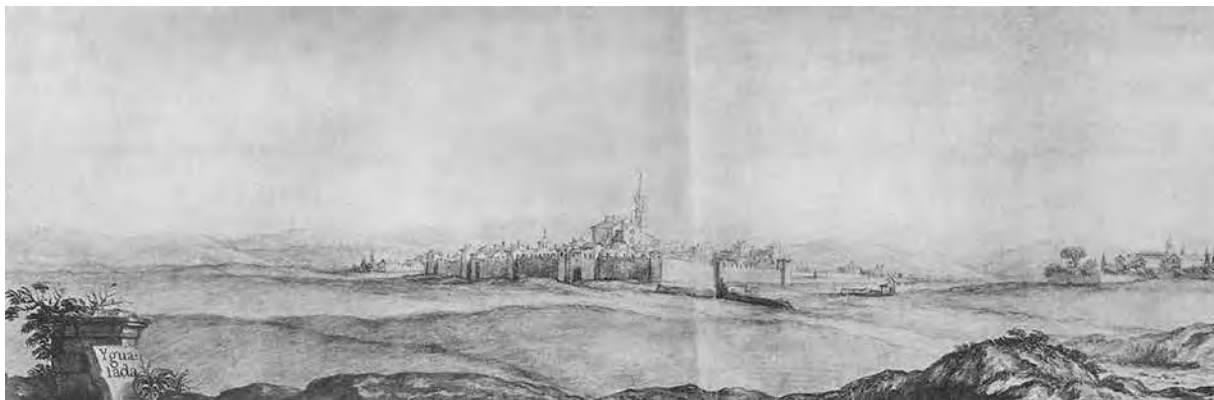
INTRODUCCIÓ

Durant el segle XVII, es van produir una sèrie de conflictes que van agreujar la situació econòmica dels pagesos de la Conca d'Òdena. Els allotjaments de tropes es van intensificar durant la centúria. La presència de tropes en trànsit de la mateixa monarquia comportava devastació: camps arrasats pels soldats de cavalleria que deixaven pasturar els cavalls o segaven el blat en herba, cellers buidats i botes destrossades, esbotzament de portes i finestres, robatoris de roba, eines i diners i, sobretot, violència física contra els habitants, fet que provocava la fugida d'una part important de la població amb l'anunci de l'arribada de soldats.

Aquest fet no és una novetat de la guerra dels Segadors: és una situació que es vivia des del segle XVI, però, ara, la Catalunya siscentista la viurà com un element de la seva vida quotidiana per l'estat de guerra permanent d'aquesta centúria. La situació s'agreuja a partir de 1621, quan comença una presència continuada i creixent de l'exèrcit espanyol damunt el territori català amb lleves forçoses, allotjaments i contribucions. Tot això, en contra de les diverses constitucions de Catalunya, provocant protestes dels seus representants. Els abusos, les depredacions, els sacrilegis per part de la tropa són presents i constants. L'any 1626, la Corona imposa l'allotjament de soldats estrangers al Principat. A partir de 1635, la guerra

amb França transforma Catalunya en una plaça d'armes. Això suposa descontentament, rebuig i protestes evidents de la població.

Un procés de l'any 1622 recorda aquesta presència d'allotjaments militars als veïns d'Òdena. L'hivern de 1622, Òdena havia de suportar l'estada d'una companyia de soldats castellans de peu, en nombre de 150, durant dos dies. El temps va ser el suficient per destapar l'odi envers els militars. El batlle i els jurats odenencs intenten raonar amb el capità de la companyia sobre la necessitat de canviar de terme per alleugerir els costos dels seus habitants. El capità exigirà una compensació econòmica —deu escuts— per fer realitat aquest desig. El batlle i els jurats no estaven disposats a pagar. Com a molt, si el consell ordinari odenenc ho aprovava, donarien un trentí. Els militars ja s'ho havien cobrat amb escreix matant gallines i altres animals per menjar de manera opulenta. Finalment les autoritats només acceptaran deixar dotze cavalcadures per portar tot el material dels soldats. La negativa de les autoritats odenenques a pagar acabarà provocant aldarulls amb els soldats. En Roca del mas Bocater, en Masarnau i el pubill del mas Sabata són acoltellats. Espases, dagues, pedrenyals surten a la llum del dia entre els soldats i s'endevina una carnisseria a la plaça del castell. Algú per sort crida «via fora», i els caps de casa dels masos odenencs i el sometent d'Igualada fan acte de presència a la plaça del mateix castell d'Òdena.

Vista d'Igualada de 1668-1669, segons el *Viatge de Cosme III de Médicis per Espanya i Portugal (1668-1669)*, aquarel·la de Pier Maria Baldi.

El capità i la seva companyia, després d'haver-se divertit amb els pobres veïns que hi havia a la plaça, i abans que arribés el citat sometent, se'n van anar amb direcció cap a Castellolí. Llàstima que no puguem trobar els documents que ens podrien explicar la desgràcia que venia a caure sobre la gent de Castellolí.

L'INICI DE LA GUERRA

Les greus incidències bèl·liques de 1640-1659 aguditzen les condicions de vida dels habitants de la Conca d'Òdena. Abans, però, la guerra als comtats del Rosselló i Cerdanya ja afectaven de ple l'economia de les universitats. Posem per exemple el memorial d'ingressos i despeses que va tenir la universitat de Montbui entre els mesos de juny a novembre de l'any 1639, sense tenir en compte els diners destinats a la lluïció de censals i pagaments de pensions de censals morts i violaris.¹ La compra d'espases, arcabussos i pólvora, així com el pagament als soldats que havien d'aportar, sumava la quantitat de 363 lliures, 12 sous, mentre que els ingressos efectuats a partir de sis talls fets a la població era de 384 lliures, 6 sous.

1. ACAN-ANI, núm. 92.

Els efectes inflacionaris de l'etapa vénen pertorbats per la situació política i militar del Principat. Les universitats es veuen obligades a aportar homes a la guerra del Rosselló i Cerdanya a partir de 1639. Aquest any, diferents poblacions de la Conca paguen a la Coronela de Barcelona 186 lliures per pagar el «socorro» dels soldats que lluitaven al Rosselló, a raó de dos sous per dia, excepte Capellades que pagava tres sous per dia. Les quantitats que sufragaran són les següents: 48 lliures, Montbui i Quadra de Vilanova; 48 lliures, Rubió; 42 lliures, Capellades; 18 lliures, Orpí; 12 lliures, l'Espelt; 12 lliures, Vilanova d'Espoia; i 6 lliures, la Torre de Claramunt. El mateix any, la universitat de Montbui envia set soldats amb un cost fins al novembre de 1639 de 145 lliures, 3 sous. A tots ells se'ls pagaven tres rals de socors diari. El document ens informa que van partir des d'Igualada amb la resta d'homes aportats per les diferents universitats de la Conca d'Òdena el 17 de juliol i van ser conduïts i entregats a la coronela de la ciutat de Barcelona el 29 del mateix mes. Els documents també informen que la universitat d'Orpí va aportar tres homes a raó de sis sous diaris. La documentació explica que, entre el 15 i el 17 de juliol, els jurats de les diferents universitats van pagar directament als soldats; a partir de 17 de juliol fins al 27 del mateix mes va ser el notari igualadí Gaspar Valls qui va pagar el socors diari.

Gaspar Valls va acompanyar els soldats fins a la ciutat de Barcelona i, des d'allí, fins a Perpinyà, ja integrats en la companyia de la coronela de Dn. Anton Homs, tinent coronel de les companyies de la gent de guerra de la ciutat de Barcelona.² Si el memorial de Montbui ens assenyala la compra d'arcabussos, flascons de pólvora i espases per als soldats aportats, creiem que la resta d'universitats van seguir les mateixes passes.

Un altre document ens permet saber l'origen dels set soldats que envia la universitat de Montbui i el detall dels seus emoluments.³ Són Valentí Soler, de Montbui (20 lliures); Francesc Marc, paraire d'Igualada (25 lliures); Agustí Riba, de Montbui (10 lliures); Bartomeu Ferrer, del mas Vallès de Montbui (10 lliures); Jaume Franquesa, de la Llacuna (30 lliures) i Jeroni Rossell, barreter d'Igualada (27 lliures).

La situació s'agreuja quan, l'agost de 1639, totes les universitats reben cartilles del lloctinent i capità general del Principat preguntant el nombre d'homes enviats al Rosselló, quines quantitats van cobrar i quants d'ells havien desertat. Al cap de pocs dies, una nova cartilla demanava a les diferents universitats prorrogar l'estada dels soldats al camp de batalla. Orpí contestarà que prorrogarà els seus homes un mes més, al·legant que la universitat tenia dificultats per trobar diners per mantenir els soldats durant més temps. Les universitats de Montbui, la Quadra de Vilanova i la Vall de l'Escut, en consell o assemblea general, aprovaran prorrogar els seus homes també durant un altre mes.⁴

L'ENDEUTAMENT

La guerra altera la normalitat en l'administració dels masos i de les viles.⁵ L'endeutament serà el mecanisme de pèrdua de propietat i de concentra-

2. *Ibidem.*

3. *Ibid.*

4. *Ibid.*

5. L'arribada de tropes per ser allotjades farà que qualsevol mesura per evitar robatoris o saquejos no serveixi de res. Les tropes saquejaran tots els camps i petites hortes sense cap mena de mirament. Tenim el cas d'Igualada, quan, l'any 1646, va haver d'allotjar divuit companyies de tropes franceses a la vila i aquestes van saquejar els diferents horts i camps dels particulars. Aquest va ser el cost avaluat pels propietaris i autoritats igualadines de les pèrdues produïdes als horts:

- 28 lliures pel valor de l'ordi segat a l'hort de Magdalena Cornet.
- 5 lliures, 10 sous pel valor de l'ordi segat a l'hort de Jeroni Ribera.
- 1 lliura pel valor del farratge segat a l'hort del Dr. Mateu.
- 1 lliura pel valor de l'ordi segat a l'hort de Joan Gili.
- 2 lliures pel valor de l'ordi segat a l'hort de Pere Roca, propietat del Dr. Baltasar.
- 3 lliures, 10 sous, pel valor de l'ordi segat a l'hort de la senyora Massart.
- 9 lliures pel valor de l'ordi segat a l'hort d'Onofre Francolí.
- 1 lliura pel valor de l'ordi segat a l'hort de Jacint Bover.
- 1 lliura, 4 sous pel valor del farratge segat a l'hort de Vilarrubia.
- 1 quartera d'ordi segat a l'hort del Dr. Mateu.
- 10 quarteres d'ordi segat a l'hort d'Antoni Castellví.

Els camps igualadins saquejats van comportar la pèrdua de 53 quarteres, 35 quartans, i blat valorat en 20 lliures. Un altre exemple és el protagonitzat per soldats francesos als hostals odenencs situats al costat del camí ral: *«los soldados de infanteria francesa del tercio de Jou... als vuyt o deu dies que trobantse lo sor. comte de Ylla en la vila de Igualada que fonch en lo mes de juliol (1651) pròxim passat estigueren allotjats en campanya serca de dits masos... P^o Joseph Nadal masover de dit mas Nou ... li robaren y furtaren tres cavallons de blat forment que al respecte del demés que ha batut hi havia quatre quarteres y mitja de blat forment a rahó 10 lliures la quartera val --- 45 lliures. Item li furtaren y malmateren palla que val --- 60 lliures. Item li robaren dos bats de borra blanca y negre valen --- 20 lliures. Item tres màrfevas valen --- 15 lliures. Item li cremaren vuyt llits los sis de camp y los dos rasos valen --- 40 lliures. Item li cremaren vuyt portes y dues finestres y sen aportaren los golfos y frontisses valen --- 100 lliures. Item li robaren de casa tres rexes de ferro, setse panys de porta ab ses claus, una balda de ferro, sinch forrellats y un cavall de ferro valen --- 100 lliures. Item li cremaren sinch cofrens bons, una taula llarga, dos scons del foch, una farinera y una taula de lacuyna valen --- 70 lliures. Item li han tallades deu oliveres poch més o manco, sis noguers y molts seps de la vinya, sinch o sis figueres y altres arbres val lo dany --- 100 lliures. Item li arrencaren y malmateren lo cànem del ort que ni havie sinch cortans de llavor val --- 20 lliures»* (ACA-N-Ig-530).

ció. Es comença amb la creació de censals morts, de violaris, de vendes a cartes de gràcia, de vendes de parts de fruits, de venda de les herbes del mas, i s'acaben convertint en molts casos en vendes perpètuas, transformant l'antic emfiteuta o pagès de mas en masover, arrendatari o jornalero. Perden propietats a Òdena els Còdol del mas Abella —venen a carta de gràcia l'any 1646 tot el mas Abella, a Valentí Mussons, del mas Arlomba—,⁶ els Aguilera del mas de la Costa —venen a carta de gràcia l'any 1641 tot el mas Corderes, i l'any 1648 tot el mas Gavarró—,⁷ els Castellví del mas Barrufet⁸ i els Torelló del mas Rubió —venen totes les seves propietats l'any 1652 a Jeroni Francolí, prevere—.⁹ Altres es veuen obligats a fer concòrdies amb pagesos sense terra per poder sembrar a mitges les seves propietats (1641 i 1646, Mas Morrocurt,¹⁰ i 1646, Mas Sant Bernabé).¹¹ El fet més generalitzat és l'arrendament de tota la propietat durant l'etapa bèl·lica. L'exemple d'Òdena és prou clarificador: 1640, Mas Puigpessó, Sant Sebastià, Corderes; 1641, Mas Morrocurt; 1643, Hostal Trullàs; 1644, Mas Aldorrells, Granera, Senajusta; 1645, Mas i hostal del Trullols, Santomàs del Castell, Bocater; 1646, Mas Aguilera dels Aldorrells, Sant Bernabé, Morrocurt, Soler de l'Olivera; 1647, Mas de la Viasrosa, Morrocurt; 1648, Mas i hostal del Trullols, Molí Nou, Pujades, Roixel·la; 1649, Mas Serra – Romanyà; 1650, Mas Viladés, Oranies, Montblanc, Mercader de Brines, Torres del castell, Serrallonga Sobirà, Granera; 1652, Maset de Nadal, Serrallonga, Molí Nou, Roixel·la; 1653, Mas Bocater, Nou d'Oller.

Podem dir que la guerra fa la seva irrupció amb força, contundència i malvestat en la Conca d'Òdena, causant un trasbals econòmic i social

molt important. L'any 1652, els síndics de la Conca d'Òdena i el tresorer del duc pacten i acorden amb el mestre de cases, Bartomeu Capella, d'Igualada, fer tot un seguit de reformes al castell de la Poble de Claramunt, centre del poder del duc de Cardona a la Conca. El mestre Capella, després de fer una visuració de l'estat de les dependències del castell, n'avalua el cost econòmic en 180 lliures. Les reformes que s'havien de dur a terme eren les següents: posar a punt la teulada de la sala, arreglar la canonada de la teulada per fer anar les aigües a la cisterna, reparar la teulada del forn i de la sitja, arreglar el sostre de la presó de les dones i alguns forats de la presó, adobar els golfos de les portes. El cost de l'obra serà pagat en tres terminis i el mestre de cases es comprometia a tenir-les acabades abans de Sant Joan del mes de juny.

El conflicte obliga les autoritats locals a fer memorials d'armes per saber de quin armament disposen els veïns davant la possibilitat de defensar-se en cas d'atac o per acompanyar les tropes als setges, o per vigilar els camins. Només hem trobat la relació del terme de Montbui i la Quadra de Vilanova del Camí. Montbui disposa d'un total de 37 xispes, 1 arcabús, 1 pedrenyal i 1 escopeta de metxa, mentre que la Quadra només relaciona 8 xispes.

La guerra marcarà un persistent i irresoluble procés de degradació de la propietat pagesa, i provocarà canvis importants dins de la comunitat. La diferenciació social odenenca es farà visible definitivament en aquestes dates. La idea de rics i pobres es comprova amb claredat. Les famílies més benestants acumularan més unitats d'explotació, malgrat que en alguns casos aparegui l'absentista comprador urbà —mercader, menestral, eclesiàstic... Serà el resultat d'un procés d'endeutament que durant el període de guerra moltes famílies odenenques no podran resistir. La fragmentació del mas cal relacionar-lo amb l'endeutament. La guerra, per tant, va accentuar les diferències internes fins a la seva estabilització, a partir de 1653.

6. ACA-N-Ig-525, p. 628.

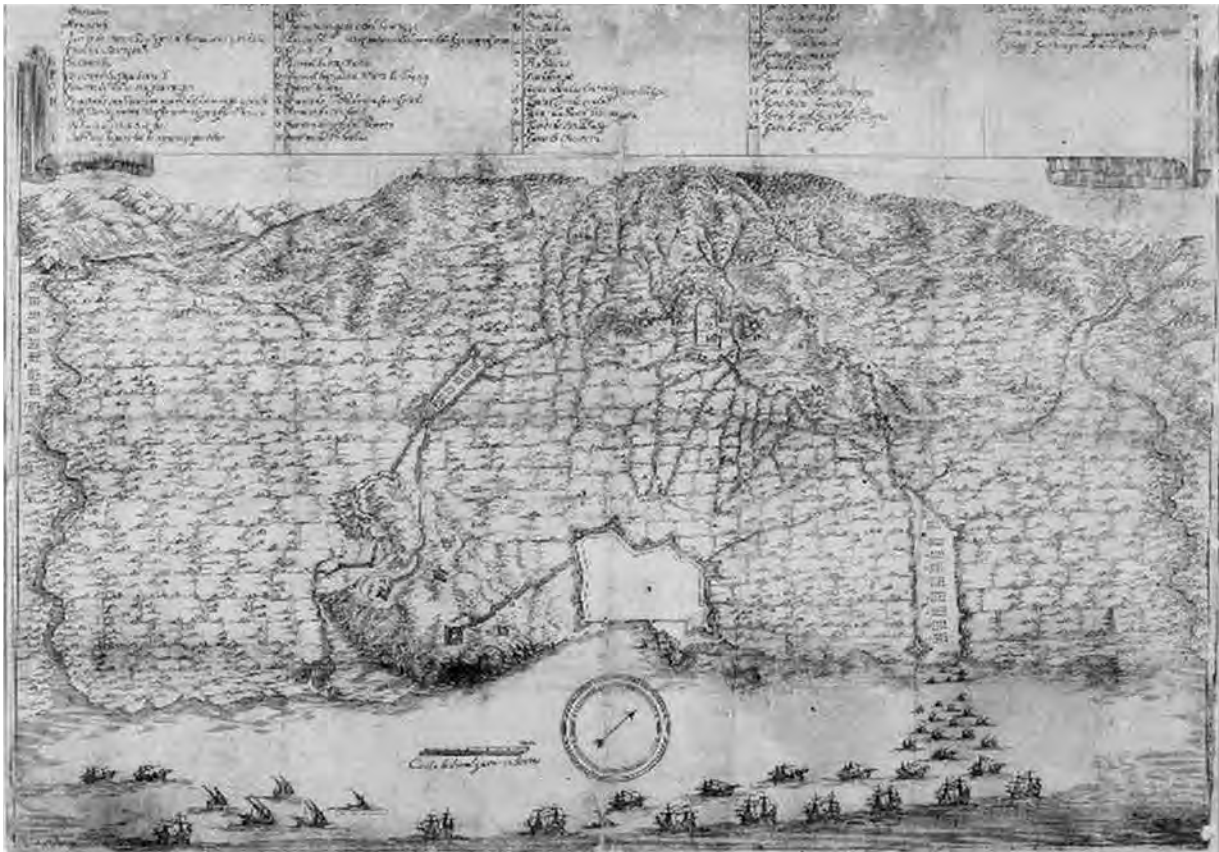
7. ACA-N-Ig-520.

8. ACA-N-Ig-531, p. 661, 1136.

9. ACA-N-Ig-531, p. 564, 580, 590, 1221.

10. ACA-N-Ig-520, p. 360. ACAN-N-Ig-525, p. 202.

11. ACA-N-Ig-525, p. 113.

Setge de Barcelona (1651-1652).

LA BOTIGA DE CEREALS DEL COMÚ

L'endeutament econòmic de les universitats de la Conca d'Òdena es pot reflectir en els memorials de Montbui de l'any 1640. Per evitar la fam durant el conflicte bèl·lic, les diferents universitats intenten tenir ben aprovisionada la botiga de cereals del comú, amb l'objectiu de frenar l'especulació del preu i disposar de blat per a tots els seus habitants. Recordem que el blat s'identificava amb la supervivència. La manca d'aquest producte o la pujada del preu feia pensar en l'aparició de la fam, encara que no faltés ni carn, ni llegum, ni verdures. La responsabilitat de l'administració estava en mans dels jurats o dels síndics elegits per controlar l'estoc dipositat en el seu interior. Ells eren els encarregats de vigilar que els grans del

terme no fossin venuts a fora, i en cas de manca de cereals, cercar-los en els termes veïns, com els casos següents, on els jurats de Jorba deixaran l'any 1650 als jurats de l'Espelt 4 quarteres de forment, 6 quarteres de segolòs, 6 quarteres de mestall espeltòs, 4 quarteres de civada, 2 quarteres 6 quartans d'ordi, 2 quarteres 6 quartans d'espelta;¹² o quan els arrendadors de les castlanies de Jorba i Òdena deixen al comú del castell de Jorba 180 quarteres: 50 de forment, 30 de sègol, 25 d'ordi, 30 de civada, 25 de mestall espeltòs i 20 d'espelta. Per tenir plenes les botigues de blat, els consells generals aprovaven l'endeutament dels comuns amb imposicions de vint-i dosens,

12. ACA-N-Ig. nº 569.

vint-i-quatrens o quantitats segons la necessitat del moment. Tenim coneixença de les botigues de blat a Igualada, Òdena, Jorba, l'Espelt, Orpí, Castellolí, Tous, Fiol, Santa Margarida de Montbui.

Per exemple, l'any 1644 els jurats de Montbui «proposaren que attento que esta casi acabat de aplegar lo vinté i que en lo acta de aquell se determina de fer botiga i que apres se dexas lo blat i altres grans a 1 quartera y mitja per cortera a la collita quen tornen a la botiga ab lo interès y que se anomenen dos persones per botiguers los quals aja de firmar acta de seguretat al pobla y que no pugan dexar de dits grans a ningú que no sia del terme i en cas quem fasan que ajan en continent de tornar lo a la botiga juntament ab lo interès y altrament que de prompta sels fasa executio y per dit afecte per atendre y compliir en lo ordenat y axi anomenarem per botiguers per lo any seguent dl lloch a Pere Bas del canto fill de Antoni Bas y de les masies a Macia Bisbal del mas Fullo... y an resolt que los botiguers no pugan donar lo blat sens llicencia dels jurats y sempre que entre lo any aura sobrat blat a la botiga que en tal cas los jurats i botiguers lo pugan repartir a mes y a menys y que quada qual lo haja de pendra sens repugnacia y pagar lo matex interès de cortà y mig per quartera als venedors ques donen quatre diners per cada quartera ... y axi mateix an resolt que per quant venen soldats nos troba pa an resolt que en Pere Riba se obliga a tenir pa quant y aura soldats y li donara a preu conforme anirà a Igualada».

L'ALLOTJAMENT DE LES TROPES

Una de les causes que van determinar la diferenciació dins de les comunitats de la Conca d'Òdena va ser la repercussió que sobre la renda pagesa tenien els allotjaments militars. La manca de casernes i altres edificis per allotjar les tropes, especialment durant els períodes en què no hi havia enfrontaments, obligava a allotjar-los en cases particulars, amb el benentès que nobles i

eclesiàstics n'estaven exempts. La càrrega esdevenia insostenible i generava queixes i enfrontaments entre la pagesia del país i els soldats d'un i altre exèrcit. És un fenomen que suposava una forta extracció econòmica, ja que feia recaure la totalitat de la manutenció dels soldats sobre la població. Això suposava esgotament dels queviures, manca de menjar per als animals, exhauriment de la palla, arrasament de les botigues de blat, robatoris de robes i eines, esbotzament de portes i finestres, destrucció parcial del mobiliari de la casa o de l'heretat, a més dels abusos habituals infligits pels soldats. L'octubre de 1648, l'estament militar assolí de l'autoritat reial un decret pel qual no havien d'allotjar soldats ni oficials a les seves cases de camps i torres, encara que estiguessin en mans de masovers o parcers. Aquest decret provocà un nou exemple de diferenciació. El desembre del mateix any, els jurats d'Òdena es trobaven amb una escriptura en forma de requesta que els presentà Miquel Masart, per la qual reclamà aquesta exempció. Els jurats responien que ells «no han vist privilegi algu en virtut del qual los sia prohibit allotjar en las cases dels militars habitades per masovers, parcers, arrendataris... Los jurats del terme de Òdena estan en quieta y pasifica possessio de allotjar en totes las cases dels militars situades en lo terme de Òdena ab que en aquelles no habiten dits militars sinó persones plebeeja com allotjant en les cases de dona Maria de Rajadell, de Hieronim Cornet.. de ell dit Massart, la qual consuetut es generalment observada per tots los termes de Catalunya».¹³

La paciència del poble té un límit. Els desmesurats allotjaments de soldats, i la seva violència, transformen l'actitud pacífica dels vilatans en enfrontaments físics.¹⁴ Segons Josep Sanabre, Igualada va ser la primera població catalana a aixecar la veu contra els abusos dels soldats francesos. El 5 d'abril de 1641, els consellers igualadins van enviar una carta als diputats de la Generalitat

13. ACAN-9-147.

que deia: «Nos ha aparegut remey eficaç per evitar mayors danys donar avis a V.S. com dimecres y dijous proppassats allotjaren en esta vila los regiments de cavalleria del Sr. de La Mota y cuatra companyies de gascons, que serien mil entre oficials y mestres, y mes de dos mil cavalls, los quals feren tantes insolències que robaren a una casa tot lo diner que lo pobre paisano tenia, a altres cases despenyaren les caixes aportanse tot lo que els agrada, malttractant de cops y paraules als paisanos, y volentlos forçar a mullers, fentse donar menjar per forsa. Devallant per los sellers ansetant totes lles botes, vessant mes vi del que bevien, fent pasturar los cavalls pels blats, perdent lo respecte a la justícia, tractant los de rebels y tot amb tants actes que apenes en la vila hi ha casa que no y hagen donat dany, y vuy el dissabte venint uns soldats de Montbuy, lloch prop desta vila, trobant algunes donass al rieral que rentaven, se son volguts agafar ab elles per a fosarles que les han obligades a cridar, lo que ha alterat molt los animós de la gent. Esperam de V.S. remey oportú a tant danys, com a cap de Provincia...».

El 8 de febrer de 1648, el batlle i els jurats d'Òdena declaraven a Barcelona «que farà prop de dos mesos que en lo dit terme s'allotgen alguns 70 soldats de cavall catalans, governats per D. Anton Pons, fent dit allotjament a sa discreció, fent-se donar pa, vi i carns per a ells, i civada pels cavalls, sens pagar-ne cosa alguna, i que de present estaven allotjats alguns 40 cavalls dels mateixos, continuant semblants allotjaments, fent alguns excessos en les cases, amenaçant als naturals que si es queixaven a son cabo, los donarien de bastonades». La situació

14. ACAN-1-683-5496. Més fets violents relacionats amb la Guerra dels Segadors serien, per exemple, l'any 1645, quan Isidre Roca de la Pedrissa, habitant al mas Bocater, es va presentar a casa de Jacint Trullàs amb dues pistoles i «digué al soldat, gavatx, porch, balistre, tu que vols matar las gallinas, y les ores sentí jo que lo dit francès que ja estave dins casa de dit Hiacinto Trullàs digué... que dexàs las armes que portave perquè ell no portave armes...» (ACAN-1-547-664). L'any 1646, el mas Marquès de Batalleres pateix la tala d'arbres fruiters i l'arrencada dels ceps de la seva vinya (ACAN-9-10-34).

que es va viure dos anys abans a la població veïna de Montbui va ser molt més violenta. El mateix notari de la població, Jaume Mestra, denunciava que els dos regiments allotjats al terme havien fet grans danys causant «inquietut, maltractantne los patrons i sas mullers y familia, pegant-los bastonades, arrosegant-los y donant-los bofetades, robant-los moltes coses com cada patró dirà y mataren una pobre donzella filla de una pobra viuda ques diu na Sanahuja dins del trull de fer oli de miser Padró que és prop del dit lloch, la qual mataren ab dos colps de pistoles, ferida per la mamella esquerra y per les espatlles, cas tan atros com llastimós». ¹⁵ A la quadra de l'Espelt, el març de 1644, el propietari del mas Palau, Jaume Gavarró, és mort d'una escopetada que «los soldats de sa casa li pegaren». ¹⁶ El novembre del mateix any, Jeroni Riba de Montbui denunciava que els soldats allotjats a casa seva van maltractar la seva filla pegant-li cops amb un pistolet. L'any 1645 els jurats de Montbui encapçalen l'allotjament del 23 de juliol amb les paraules «los danys mal gestos e injurios que feren y donaren y an causats los capitans y altres cabos que arribaren... en dit lloch y terme».

15. ACAN-9-149. Els propietaris que van denunciar cops i maltractaments van ser Joan Vidal: «li pagaren tres coltellades quel feri un al cap y al bras»; la vídua Joana Calsina: «la tragueren de casa a coses y bastonades»; Baltasar Regordosa: «lo maltractaren de colps y se feren amos de la casa»; Magí Riba: «los tragueren de casa a bastonades a marit y muller y a tots»; Benet Muset: «maltractaren molt a sa muller están prenyada y la llansaren per terra pagant li colps»; Miquel Santacana: «a ell y a sa muller los pegaren los arrosegaren per terra»; Miquel Morros: «li pagaren molts colps de spasa»; Jerònima Bas: «lo arrosegaren per terra y li tragueren lo bras del loch»; Macià Bas: «li donaren bastonades i es feren amos de casa»; Jacint Bas: «me donaren de bastonades»; Jerònima Figueres, vídua: «nos tragueren a tots de casa»; Pere Fontanilles: «me maltractaren a mi i a ma muller de cops»; Joan Vaquer: «a sa muller li pegaren bastonades»; i Àngela Bas: «me bastonajaren y volian menjarse una criatura de llet».

16. L'any 1670, Farrer de la Pedrissa, de 51 anys, Magí Parera de Castellolí, de 50 anys, i Francesc Mussons de Puigbufer denunciaven aquest assassinat.

Escut dels Lanuza, senyors de Santa Margarida de Montbui i de la Quadra de Vilanova del Camí.

Un clar exemple d'aquest rebuig és el cas protagonitzat l'any 1648 per Isidre Sabater del mas de la Viastrosa, el seu germà i altres joves del terme d'Òdena. «*Simón Gener soldat de 23 anys ... ab companyia de Joan Oliver camarada mia de ma companyia en casa de Sabater de la Viastrosa ... aont tenia bolleta per allotjar y a la que foren prop de dita casa de dit Sabater, jo me avansí un poch y a la que fuý al devant de la porta de dita casa isqueren Isidre Sabater y Hiacinto Sabater, germans de Jaume Sabater, amo de dita casa, lo hereu Roig del mateix terme y tres de altrás que jo no coneguí, y sense dir-me paraula antes de desmuntar-me de mon cavall, ab los canons dels pedranyals que aportaven me comensaren de donar-me canonades per tota ma persona, apenas fuý en terra que volguí prendre las mias pistoles, hu de ells me donà un cop als brassos quem feu caurer las pistolas a terra, y lo dit Isidre Sabater possant-me als pits un pedranyal de roda me tira una pedranyalada la qual trague de fogó y no de canó, que si trau de canó me mata ... y una fadrina de casa y dos homens eran allí que jo no coneguí me cridaven "llansem lo al pou". Y un de ells cridà "no convé axò" y aleshores arribà als crits dit Joan Oliver y sem posà al costat e defensà...».¹⁷*

L'any 1645, els veïns de Sant Pau de la Guàrdia disparen els soldats francesos que anaven a ser allotjats al mateix terme.¹⁸

La solidaritat vilatana practica la llei del silenci i la complicitat amb els agressors dels soldats. La mort violenta de soldats allotjats serà aplaudida per la població. En tenim diversos exemples. L'any 1644, un soldat francès és mort quan passava per l'heretat del mas Arlomba d'en Mussons d'Òdena. Cap membre de la família del mas no va acudir a auxiliar el desgraciat soldat.¹⁹ L'any 1646 és assassinat l'apostador de la companyia d'Anyovila del regiment de Mazarino, quan acompanyat de dues

17. ACAN-1-680-5346. Per culpa d'aquest incident estava presoner a les presons de la vila d'Igualada, per ordre del governador de la Conca d'Òdena, el senyor Pavia Roca i de Carmona, ciutadà honrat de Barcelona. El jove va ser alliberat, però va morir d'una escopetada l'any 1655 (ACAN-1-680-5346).

18. ACAN-1-702-6147. Tres capitans i alguns soldats van demanar menjar per a ells i els seus cavalls (civada), a l'hostal d'Elies. El propietari va sortir per una porta falsa i al cap de poc va tornar amb gent i van començar a disparar trets contra els soldats.

dones va rebre un tret de pedrenyal «*ab una nafra al front sobre lo ull a la part dreta*». Els culpables van ser dos fadrins d'Òdena. L'any 1654 és mort un soldat francès al terme de Santa Margarida de Montbui, a l'indret del Coll del Guix.²⁰

La mort també afecta els habitants de la Conca. El registre d'òbits registra aquestes morts. Els processos judicials també —1642, mort de Jaume Samsot d'Igualada al mas Bartomeu d'Òdena; 1647, mort de Joan Ramon al mas de la Xurriquera; 1655, mort de l'igualadí Jaume Santromà al Puig Ferrer d'Òdena— i d'Isidre Sabater del mas de la Viastrosa d'Òdena.

L'Església tampoc no se'n lliurarà. Les tropes franceses esbotzen les portes de la capella de Sant Miquel d'Òdena l'any 1647, i els rectors es veuen obligats a acollir soldats.²¹ La cosa és més greu. Els temples parroquials en temps de guerra són refugi, almodí i caixa forta de la comunitat pagesa. Són magatzems col·lectius i, com a tals, llocs cobejats per les tropes per fer-ne botí. A Catalunya aquest fet d'emprar els temples com a magatzem col·lectiu era considerat com una pràctica consuetudinària. Malgrat la immunitat de les esglésies i de les trenta passes que les voltegen, les tropes tant franceses com espanyoles traspassen els seus llinars per apropiari-se de tot. Esbotzades o cremades les portes, només calia vèncer la resistència d'alguns parroquians. Hi entraven a sac; no deixaven ni les caixes dels particulars amb els seus béns i excedents de collita, ni el tresor parroquial com podia ser

19. ACAN-1-581-1934.

20. ACAN-1-722-6817.

21. Membres de l'Església, com són els casos dels rectors de Montbui, Albarells, Porquerisses i Castellnou, afirmen que no estaven obligats a allotjar soldats. El rector de Montbui notifica i intima l'any 1642 que «... *traguén de la casa de la Rectoria dos soldats ab tres cavalls y dos criats que en les cases de dita Rectoria de pròpia autoritat se són allotjats y aposentats contra tota voluntat del sor Rector, lo que és contra tota rahó y justisia per quant los Rectors y altres persones eclesiàstiques no estan obligades a fer alojaments de soldats en llurs cases, y asso fassan y cumplen ab pena de excomunicació maior ...*» (ACAN-1-282, p. 23-26).

l'orfebreria, i les caixes de l'obreria, confraries. Les robes litúrgiques, la cera i l'oli guardats per a la il·luminació d'altars i llànties tampoc no s'escapen de la cobdícia de la soldadesca.

Segons les constitucions de Catalunya hi havia l'obligació de donar llit, llum, taula, servei, sal, aigua i vinagre.²² Les constitucions no precisaven el nombre de soldats que corresponien a cada casa ni la durada de l'allotjament. Segons Elliot, el capità tindria dret a la ració de 5 persones, l'alferes a la de 4, el sergent a la de 3, el caporal a la de 2 i el mestre de camp a la de 16; a cada soldat de cavalleria se li donaria per al cavall un quart de civada o d'ordi, i palla cada dia.²³

Per evitar l'allotjament en els masos, les universitats enviaven les tropes als diferents hostals existents al terme —sempre que n'hi hagués—; altres vegades feien peticions formals a les institucions reials o militars, tot argumentant la impossibilitat econòmica de mantenir la tropa; però l'acció més utilitzada pel batlle i jurats era intentar reduir el temps d'estada dels soldats. El sistema establert per allotjar els soldats, però, era realitzar una llista amb el nombre d'habitants i el nombre de soldats. Els jurats distribuïen aquests entre les cases per mitjà de butlletes, que havien de ser presentades al propietari del mas. La resistència dels pagesos odenencs contra els allotjaments es farà, amb el transcurs del conflicte militar, més visible.

Els allotjaments soferts durant tot l'any 1644 al terme d'Orpí van ocasionar un cost total de 1.041 lliures, 14 sous, 6 diners. La universitat de la Roqueta assumirà un cost pels allotjaments dels dies 2 i 3 de febrer de 1645 de 144 lliures. Els allotjaments que viurà Montbui entre els dies 7 al 9 d'abril, 18 d'abril i 23 de juliol de 1645 suposaran un cost econòmic de 272 lliures, 10 sous. El cost de l'allotjament dels soldats francesos a la

22. *Constitucions y altres drets de Catalunya*. Barcelona, 1704, p. 141-143.

23. J. H. Elliot, *La revolta catalana (1598-1640). Un estudi sobre la decadència d'Espanya*. Barcelona, 1966, p. 360.

Torre de Claramunt durant nou dies de l'any 1649 sumarà un import de 31 lliures, 19 sous, 1 diner. El mateix any, Clariana patirà un allotjament que durarà tres setmanes.

L'allotjament no és l'únic mecanisme d'extorsió econòmica durant la guerra. També ho seran els tributs extraordinaris: les talles. L'any 1640, la universitat de Montbui aprova fer una talla sobre els grans. L'any 1642 es realitza un tall *«per lo que sea perdut en la sivada y ordi y del que se ha de pagar a m^o Francesc Bas com a procurador de la sora Marina sa neboda, a Bartomeu Miquel perayre de Igualada y a Jaume Mestra notari per los actes dels arrendaments»*, per un import de 102 lliures, 9 sous, 2 diners. El mateix any, un altre tall per un import de 114 lliures, 13 sous. El febrer de 1644, per atendre les necessitats urgents del terme de Montbui —lluir un violari de 52 lliures, 10 sous, i pensió 7 lliures, 10 sous, al notari Agustí Baró; redimir i treure un canvi de 50 lliures i pensió anual de 5 lliures que fan a Francesc Prats, pagès d'Igualada; pagar 70 lliures a Onofre Francolí, botiguer de draps d'Igualada, i a Massart, ciutadà honorat de Barcelona, per civada venuda o deixada per fer front a les necessitats dels soldats; i per altres necessitats de pensions de censals—, el Consell o Assembla General acorda imposar un vintè per un any sobre els grans i la verema. Això els permet comprar un censal mort d'un import de 300 lliures per pagar els deutes i, amb els guanys del vintè, pagar anualment la pensió del dit censal mort, que era de 15 lliures.²⁴

Per al cas d'Òdena, només hem documentat una talla —102 lliures, 14 sous—, realitzada l'any 1644 i que hem inclòs a la llista. Els testaments

24. El document assenyalava que els jurats indicaran a quin cup hauran de portar la verema. Pel que fa als grans, quan siguin introduïts a la nova botiga de grans de la universitat, s'apuntarà en un llibre tot el forment i altres grans que s'aplegaran i quina quantitat hi aportarà cada casa. Així mateix, es prohibeix treure de la botiga grans per pagar altres pensions de censals o violaris del terme (ACAN-ANI, n° 93).

d'odenencs deixen constància de l'ofec de les talles.²⁵ Probablement les talles van sovintejar al llarg dels anys del conflicte bèl·lic, com també les contribucions en transports i bagatges —la cessió dels animals podia significar la no devolució i la seva pèrdua, fet que podia provocar l'enfonsament econòmic de la família—. ²⁶ Cal no oblidar tampoc el pagament de les rendes del duc de Cardona, i dels altres senyors jurisdiccionals, a més a més dels censals morts que realitza la universitat per subve-

25. El testament de l'hereu del mas Bocater, realitzat l'any 1645, recorda que Morera del mas Sabata li deu d'un tall del terme quan ell era aplegador —2 lliures, 2 sous i 6 diners—; també li deu Antoni Masarnau pels talls del terme 4 lliures; el pubill Aguilera del pla, per una bestreta de soldats, li deu 4 lliures.

26. *«Present de mi Francesch Aldebo predicti real nott. públich de la present vila de Igualada, bisbat de Vich, y de m^o Francesch Gual chirurgia de dita vila y de Pere Aguilera del mas de Oronies, del terme de Òdena, testimonis per estas cosas, presos y cridats mestre Magí Castelló, mestre maior de la adrassana, ha encomanat al honor Francesch Mussons, de Puigbuffer, altre dels jurats del castell y terme de Òdena, sis collas ab sos gorniments, sinch cabirons y tres banchs, dues taulas, una bancasa, un alex, una llansa, una guarda de devant ab dos pessas de ferro, un cap de cànem per lligar las barcas, y un tros de llansa las quals cosas ha presas en comanda dit honor jurat, prometent restituhiro sempre que sera requerit, y lo dit Magí Castelló, ha requerit al dit honor Francesch Mussons, jurat predit que li donàs vuyt mulas bonas del terme a effecte de carreteyar una barca al siti de Lleyda, que passant per lo terme de Òdena més amunt del mas de Bramona, a una girada fa lo camí real, és cayguda la carrossa portava dita barca, per una vall y se són silatadas quatra mulas, y dit honor jurat ha respost de paraula, que en lo terme no tenen mulas bonas per carretejar, perque moltas ne compra un francès anomenat Mosur de Maranlei y las demes treginan sivada y farina del rey nre sor. de déu de las quals me ha requerit lo dit mestre Magí Castelló, ne llevas acte»* (ACAN-9-124).

Dies abans, el 28 de maig de 1646, Magí Castelló, explicava l'accident: *«una barca i carrossa que és en lo dit terme de Montbui y en lo alsinar de Valentí Mateu del mas prop la riera la qual barca y carrossa és estada despenyada desgraciadament en lo camí real y en lo bals de m^o Bramona del terme de Odena y ab pèrdua de 4 matxos grossos y bons y en que esta espallat y ab molt gran perill de perderse y despres de despenjada de la carrossa y barca a forsa de homes de Igualada rompent camí per lo bals avall envers la riera le feren baxar a l'aigua i de allí la he feta pasar a dit alsinar»* (ACAN-9-149).

nir les dificultats econòmiques. A partir de 1642 també s'aplica l'impost del Batalló. Ara per ara, no sabem quina quantitat s'extreia a la universitat odenenca per aquest concepte, però sí que sabem que, el mateix any, el síndic de la terça d'Òdena i Castellolí, Gaspar Aguilera, feia efectives 4 lliures i 8 sous per cada una de les dues universitats. Montbui satisfèia l'any 1644, 50 lliures, les quals van ser recaptades a partir de la imposició d'un tall. Igualada pagava pels mesos de novembre, desembre de 1645 i gener de 1646, 255 lliures.

En el nostre cas, només hem relacionat les despeses dels allotjaments del terme d'Òdena a partir de les fonts documentals disponibles, la qual cosa ens ha permès obtenir el resultat següent —cal assenyalar, tanmateix, que molt probablement el cost d'aquests allotjaments fos molt més elevat, i tenir en compte que la baixa despesa suportada per alguns masos és molt sospitosa—: 1642, 93 lliures, 17 sous; 1643, 274 lliures, 5 sous, 1 diner; 1644, 1.334 lliures, 12 sous, 11 diners; 1645, 1.249 lliures, 13 sous, 5 diners; 1646, 394 lliures, 1 sou, 7 diners; 1647, 395 lliures, 10 diners; 1648, 435 lliures, 15 sous, 4 diners; 1649, 1.386 lliures, 11 sous, 9 diners; 1650, 91 lliures, 4 sous, 3 diners; 1651, 1.960 lliures.

Malgrat l'aliança de les institucions catalanes amb la monarquia de la veïna França, la penosa càrrega dels allotjaments de les tropes franceses, les agressions, els tropells, les violacions i els excessos de tota mena patits per la societat civil per part d'aquests soldats van fer augmentar els vells odis i rivalitats entre catalans i francesos. Ara bé, el sentiment antifrancès és coetani a l'arribada a terres catalanes del gran corrent immigratori. Els catalans van generar un sentiment d'oposició i de separació envers els francesos. El pensament del contemporani Lluís Baldó, en un memorial adreçat a Felip IV l'any 1626, ens deixa entreveure com els immigrants francesos restaven impregnats pel sentiment de xenofòbia viscut pels catalans: *«tienen una antipatía tan notoria y un odio tan natural a los franceses, sus vecinos, que dificilmente puede describirse. Sus sentimientos son tan fuertes*

que un hijo nacido en los condados abomina, con un odio absolutamente natural, de su padre nacido en Francia».²⁷ L'enorme contribució que havien de generar els municipis i l'endeutament comencen a crear un corrent d'escepticisme envers l'actuació de les tropes franceses. Hi ha rumors que els soldats francesos no venen pas a defensar els catalans, sinó a explotar-los. La xenofòbia creix. Alguns catalans que es trobaven al front al costat dels francesos intenten desmentir aquests rumors en les seves epístoles.

La contribució amb homes i diners continua. L'any 1644, Montbui aporta homes, igual que la resta d'universitats de la Conca, per al setge de la plaça de Tarragona i per a la defensa de Lleida. L'any 1646, l'Espelt pagarà 6 lliures, 13 sous, per enviar dos torrelloners al setge de Lleida. Rubió pagarà la mateixa quantitat. Aquests individus cobraven 11 sous per dia. El terme d'Òdena havia enviat 10 homes per fer les mateixes tasques i cobrant el mateix import.

El conflicte generarà la presència de presoners de guerra. Les notícies sobre aquests són escaduseses. Disposem d'una referència notarial de l'any 1646 sobre la fugida de presos castellans a Igualada. La fugida es va realitzar aprofitant la foscor de la nit. L'espai que servia de presó a Igualada era l'hospital de sant Bartomeu. Els presoners haurien amagat un objecte prou sòlid per poder serrar la reixa de la cambra on eren tancats. Jaume Galofre i Bernat Soler, manyans cridats per les autoritats igualadines, expliquen que el serrat de la reixa que donava al carrer sant Bartomeu havia estat realitzat amb un ganivet o amb una falç. La fugida dels soldats va ser tot un èxit.

27. Citat per Antoni Simon Tarrés, «Catalans i francesos a l'edat moderna, guerres, identitats i contraidentitats. Algunes consideracions», a *Pedralbes. Revista d'Història Moderna*, 18-2, Barcelona: Universitat de Barcelona, 1998, p. 394.

LA FI DE LA GUERRA

L'acabament de la Guerra dels Segadors i el retorn a l'obediència a la monarquia castellana no van suposar l'acabament del problema dels allotjaments militars. La presència d'aquests és evident. Un document del final del segle XVII descriu que «*per quant arriban a un poble molts soldats, se acostuman alterar de preu lo vi, pa, ous y damés coses comestibles*». La població pagesa va continuar sotmesa a una extracció important tant monetàriament com a nivell de productes bàsics. Els habitants de Montbui van haver de suportar l'any 1657 la imposició per un any d'un vint-i-quatrè sobre els grans per un import total de 156 lliures. Les universitats de la Conca d'Òdena, sota el control del duc de Cardona, estaven obligades a pagar el cost anual d'un soldat del duc de Cardona que s'estava al castell de València d'Àneu.²⁸ Les entrades anuals dels exèrcits francesos cap a la fi de segle provoquen allotjaments insostenibles i violència. L'any 1675, Òdena i Carme comparteixen el cost de les places de quatre soldats per un any amb un cost individual de 4 sous de «socorro cada dia» i 6 dobles i mitja d'entrada, en les persones d'Isidre Canyelles de Castellfollit del Boix, Joan

28. L'any 1680 els síndics de la Conca d'Òdena fan efectives 60 lliures al tresorer del duc per les anyades degudes (1669-1680) per al manteniment d'un soldat al castell de València (ACAN-9-130). El manteniment del soldat de València ja consta l'any 1599 (ACAN-9.29), com els jurats de la Conca d'Òdena paguen per exemple a Simon Roig 50 rals repartits de la següent manera:

- Miquel Messeguer com a jurat de la Poble de Claramunt 16 sous 8 diners
- Item dit Messeguer ha pagat per les universitats de Mediona i Sanct Quintí 33 sous i 4 diners.
- Item ha pagat Salvador Jorba jurat de Castellauli 16 sous 8 diners.
- Item ha pagat Jaume Fabregues jurat de Vilanova del Camí 5 sous 8 diners.
- Item ha pagat Joan Grau jurat de Odena 16 sous 8 diners
- Item ha pagat Pere Sabater jurat de Carme 11 sous i mig.

Sabater de Carme, Ramon Enrich d'Igualada i Isidre Maradas de Castellfollit del Boix. La forma de pagar serà segons el costum i forma d'Igualada. Les universitats de l'Espelt i Rubió, pagaran la mateixa quantitat als soldats Valentí Bertran i Josep Tudó de Rubió.²⁹ L'any 1676, les universitats de la Conca d'Òdena aproven i aporten per un temps de tres anys diferents quantitats anuals «*acerca del donatiu voluntari... per los Tercios Provinciales*».³⁰ L'esforç que originarà la nova contribució econòmica per part de les diferents universitats de la Conca d'Òdena per al període 1676-1678 per fer front a les campanyes anuals a la Catalunya espanyola per part de l'exèrcit francès prendrà la suma total de 1.647 lliures (Òdena, 121 lliures, Rubió, 110 lliures, la Poble de Claramunt, 100 lliures, Carme, 38 lliures, Castellolí, 38 lliures, Quadra de Vilanova del Camí, 30 lliures, Orpí, 30 lliures, la Torre de Claramunt, 22 lliures, Vilanova d'Espoia, 18 lliures, Fiol, 16 lliures, la Roqueta, 14 lliures, l'Espelt, 12 lliures).

Un nou esforç econòmic el viuen l'any 1680 a la Poble de Claramunt. La universitat recorda que, a més a més dels seus deutes en censals morts (Jeroni Cornet: 923 lliures i pensió anual de 46 lliures, 3 sous; comunitat de preveres d'Igualada: 200 lliures i pensió anual de 10 lliures; Dr. Cros: 100 lliures i pensió anual de 5 lliures), han de fer front al pagament del donatiu al rei per les fortificacions de Puigcerdà, que sumaven la quantitat de 254 lliures. La universitat, igual que la resta de la Conca d'Òdena, es troba ofegada i es veu impossibilitada per pagar les pensions de censals. S'excusa amb «*els anys passats tant esterils y per causa de les guerres passades en lo pnt Principat*» i per les contribucions als soldats i els allotjaments.

29. ACAN-9-127. Els soldats que ocupaven la plaça eren descrits físicament. Aquest és l'exemple de Joan Sabater, àlies *lo Jandillo*, que és assenyalat com un home de «*sinquanta quatre anys, secardí de cara de color dels cabells de cap y barba molt mesclat de blanch, home de mediana estatura*».

30. ACAN-9-152.

Aquesta situació els porta a una situació de pobresa i misèria que els obliga novament a imposar als seus habitants un vintè sobre els grans d'aresta.

L'any 1684, la vila d'Igualada suportava un cost de 126 lliures, 10 sous per les despeses dels bagatges que portaven per a l'exèrcit; a la vegada Pere Riera, pagador dels soldats de la companyia de la vila d'Igualada i sotsvegueria, farà efectives 88 lliures, 10 sous pels sous del capità, alferes i sergent corresponents al mes de setembre.

L'any 1697, els jurats d'Òdena envien un dels seus membres per pagar els soldats de la lleva d'Òdena, els quals es trobaven a la muntanya de Collserola, i més endavant a la vila de Martorell, al costat de les lleves d'Igualada i d'altres universitats de la Conca d'Òdena, per lluitar contra els francesos: *«men torní en dita vila de Martorell com a pagador predit ahont estigué alguns nos retirarem de dita muntanya a la vila de Martorell la companyia de dites llevas de Òdena i de les lleves de la vila d'Igualada i de altres llocs circumveïns... jo men vinguí en lo terme de Òdena a secar diners per pagar los socorros als dits soldats i estigué un o dos dies en dit terme de Odena aguardant los diners que los jurats me havien de entregar per dit effecte vuit o deu dias...»*.³¹ Els assassinats d'odenencs per soldats continuen. Novament el registre d'òbits de la parròquia els recull, i els processos judicials també. L'any 1697, Isidre Mussons, del maset dels Caputxins d'Igualada, és assassinat a Can Maçana. La cosa s'agreuja amb la presència de miquelets catalans que actuen per als exèrcits espanyols i francesos, però que ho fan la majoria de vegades com a vulgars lladres i bandolers, que assalten tot tipus de personatges —des de viatgers a pagesos, passant per comerciants i traginers—, pels camins; que esbotzen o cremen les portes de les esglésies, com el cas de Jorba l'any 1697; o que assassinen sense cap mirament. Les autoritats espanyoles i franceses coincideixen en la necessitat de posar fre al pillatge incontrolat d'aquests miquelets.

31. ACAN-1-746-7863.

CONCLUSIONS

La guerra provoca un exhauriment dels recursos econòmics i, fins i tot, anímics en la població, que decideix acceptar qualsevol situació que posi fi al conflicte. Cansats dels allotjaments francesos i castellans, de la sagnia econòmica que suposa el conflicte bèl·lic i de la violència que generen les tropes amigues i enemigues, els habitants de la Conca mostren la mateixa cara quan trenquen amb Castella el 1640 i quan tornen al seu costat el 1652. El fet que les tropes amigues siguin objectius a ser eliminats per part dels pagesos de la Conca, que actuen tant de forma individual com col·lectiva, permet veure el grau de cansament i indiferència per la victòria d'un bàndol o de l'altre. Al que aspiraven era a la fi de la guerra... És evident que el conflicte va tenir un cost terrible i que les dues corones, castellana i francesa, van escurar fins on va poder els recursos dels catalans fins a un nivell d'esgotament que no havien viscut des de feia moltes dècades. I, amb la teòrica pau, arribarà l'escurament que realitzaran els senyors jurisdiccional de la Conca sobre els seus habitants, reclamant les rendes impagades a les seves persones durant tot el conflicte, malgrat que aquestes rendes havien estat pagades als senyors jurisdiccional triats pels francesos.

XAVIER JORBA I SERRA (Igualada, 1965) és doctor en Història Moderna (UB). Professor de secundària de l'Acadèmia Igualada i vocal de la Societat Catalana d'Estudis Numismàtics, filial de l'IEC. Actualment treballa en el projecte de recerca «Estudi demogràfic de l'Andorra moderna (ss. XVI-XIX)», al costat dels doctors V. Gual, J. Boyreu, R. Masdéu, S. Gual i A. Sastre, i alhora està preparant la publicació del llibre *Els nous ravalts igualadins (1745-1835)*.